

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

NOTAT - FOR OPPFØLGING

Til:
Dialog- og Utviklingsavdelingen

Fra:
Arshad Khan

Vår ref.
10/1665-6/SF-471, SF-551, SF-711,
SF-865, SF-900//AKH

Dato:
26.02.2011

MONTERING AV HEIS VIL VÆRE UFORHOLDSMESSIG BYRDEFULLT FOR VIRKSOMHETEN

Saken gjaldt spørsmål om manglende universell utforming av lokalene til et velværesenter (Spa). Virksomheten hadde behandlingstilbud over to etasjer hvor adkomst kun var via trapper. Virksomheten viste til at de var nyetablert og hadde dårlig økonomi, i tillegg var deres lokaler tilgjengelige for rullestolbrukere via en sideinngang.

Ombudet konkluderte med at virksomheten ikke handlet i strid med plikten til universell utforming, da det vil være uforholdsmessig byrdefullt for virksomheten å installere heis. Virksomheten må imidlertid sikre tilgjengelighet på best mulig måte.

Saksnummer: 10/1665

Lovanvendelse: Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Hele uttalelsen, datert 28.02.2011:

OMBUDETS UTTALELSE

SAKENS BAKGRUNN

Likestillings- og diskrimineringsombudet bygger på partenes skriftlige redegjørelser i sin fremstilling av sakens bakgrunn.

Essens Vigdis Dagspa har lokaler i Storgata 85 i Tromsø. Virksomheten åpnet i nyoppussede lokaler 22. mars 2010. Virksomhetens inngangsparti er på bakkenivå og dermed også tilgjengelig for personer med nedsatt bevegelsesevne. Innenfor inngangen er det imidlertid en trapp opp til hovedetasje og en trapp ned til underetasje hvor virksomheten har diverse behandlingstilbud. Personer med nedsatt bevegelsesevne henvises til en sideinngang, hvor det er adkomst til hovedetasjen via en heis.

PARTENES SYN PÅ SAKEN

I Klagen fremgår det at virksomhetens lokaler og behandlingstilbud ikke er tilgjengelig for rullestolbrukere. Norges Handikapforbund Tromsø (NHF) har i alt undersøkt tilgjengelighet til 10 publikumsrettede virksomheter i Tromsø sentrum.

NHF anfører at gjennom hovedinngangen kommer man til en repro hvor det er en trapp på 10 trinn opp til virksomhetens mottakelse, og tilsvarende ned til underetasjen, noe som begrenser tilgjengeligheten for personer med rullestol eller nedsatt bevegelsesevne. Rullestolbrukere og andre som ikke kan gå trappen henvises til en sideinngang.

NHF mener at sideinngangen ligger i en bakgård der det ikke er naturlig ferdsel. Inngangen ligger i en bakke, og det er laget en bratt stålrampe for å kompensere for trinnet som på det høyeste er 16 centimeter. Kombinert med at det ikke er montert elektrisk døråpner er døren umulig å åpne fra manuell rullestol. Innenfor inngangen finnes en vareheis som er ustabil og til tider kan sette seg fast. Heisen betjenes via en hendel med knapper, som må holdes inne for å få heisen til å stoppe plant med etasjene.

Ved bruk av heisen får man kun tilgang til behandlingstilbudene i hovedetasjen, da heisen bare går opp. NHF viser til at virksomheten før nyetableringen hadde en sideinngang til underetasjen fra Storgata. En gjenåpning av sideinngangen vil ifølge NHF gi bedre tilgang til behandlingstilbudene i underetasjen, men det vil fortsatt være en sideinngang. NHF mener derfor at en trappeheis i hovedinngangen ville vært den beste løsningen.

Essens Vigdis Dagspa har redegjort for saken ved daglig leder Christin Jentoft. Virksomheten anfører at de på grunn av økonomiske årsaker ikke har tilrettelagt med heis mellom etasjene. De har også innhentet tilbud på installering av plattformheis, men kostnadene ble for store for Essens som er nyetablert og har dårlig økonomi.

Essens og huseier anfører imidlertid at rampen har vært prøvekjørt og det er fullt mulig å komme inn med rullestol via sideinngangen. Hvis denne ikke er forskriftsmessig, så vil huseier rette på dette. Videre hevdes det at de mangler som er anmerket angående tekniske detaljer for forbedring av sideinngang og heis er igangsatt.

Virksomheten viser at de kan tilpasse ved behov slik at alle deres behandlingstilbud er tilgjengelig i første etasje. Her er det i nær tilknytning til heis og toalett tilrettelagt med ett ekstra stort kabinett for behandlinger med god plass for eventuell rullestol. Det er kun to bad, dusj og sauna som er nede i underetasjen.

Huseier anfører i brev til virksomheten at sideinngangen har en plassering med stor kundetilstrømning. Her ligger hovedinngang og salgsvindu til E. Brox efft. og hovedinngang til Pilates treningsstudio.

RETTLIG GRUNNLAG

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming, det vil si generell tilgjengelighet, etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Offentlige og private virksomheter som brukes av allmennheten har en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes utforming av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf § 9 annet ledd. Dette betyr at virksomhetens fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kunder eller besøkende), skal utformes på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være universelt utformet. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne løsninger eller innganger for bestemte grupper. Dette gjelder særskilt for løsninger som er stigmatiserende eller nedverdiggende.

Plikten til å gjennomføre tiltak for å sikre universell utforming faller bort dersom virksomheten sannsynliggjør at det vil innebære en uforholdsmessig byrde, jf § 9 tredje ledd. I den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen skal imidlertid den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen kan medføre. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. effekten av tilretteleggingen for å nedbygge funksjonshemmende barrierer
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. nødvendige kostnader ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det vil være en uforholdsmessig byrde å rette de påklagede forholdene i tråd med kravene til universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan unnlate å gjøre noe som helst. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for flest mulig.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 er det opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven.

OMBUDETS VURDERING

Essens er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens fysiske miljø som benyttes av allmennheten (*kunder eller andre*) på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, har tilgang til virksomhetens tilbud og service.

Er krav til universell utforming oppfylt?

Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet. Det ombudet skal ta stilling til er om de påklagede forhold hos Essens tilfredsstiller kravet til universell utforming.

Ombudet har i sin tidligere praksis slått fast at virksomheter som bare har adkomst trapper, ikke er i tråd med kravene til universell utforming, da dette begrenser tilgjengelighet for personer med nedsatt bevegelsesevne. Følgelig er ikke lokalene til Essens i Storgata 85 universelt utformet.

Vil krav om universell utforming være uforholdsmessig?

Ombudet må deretter vurdere om Essens har sannsynliggjort at det foreligger omstendigheter som medfører at det vil være en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming av virksomhetens lokaler. Det er Essens som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre inngangspartiet universelt utformet.

Virksomheten har i sin redegjørelse vist til at de har en sideinngang som er tilgjengelig for rullestolbrukere. Ombudet har tidligere i sin praksis lagt til grunn at særløsninger som eksempel egen inngang for personer med nedsatt funksjonsevne ikke er i tråd med kravet til universell utforming. Det er hovedløsningen, her hovedinngangen, som skal universelt utformes uavhengig av utformingen av sideinngangen.

Virksomheten åpnet etter en nyetablering for under ett år siden, og hevder at foreløpig tillater ikke virksomhetens økonomi å installere heis. Ombudets erfaring fra andre saker og dokumentasjon fremlagt i disse sakene er at installering av en ny heis fort kan medføre kostnader mellom 700.000 kr til 1 mill. kroner. Tilsvarende vil installering av en plattformheis kunne koste fra 250.000 kr og oppover. Ombudet har forståelse for at en liten virksomhet kan ha økonomiske utfordringer i en etableringsfase. Lovgiver har også bestemt at det ved uforholdsmessighetsvurderingen blant annet skal legges vekt på virksomhetens ressurser og tilretteleggingens effekt. Universell utforming av lokalene vil ha stor effekt for tilgjengeligheten for personer med nedsatt bevegelsesevne. Ombudet mener imidlertid at dersom en slik tilrettelegging foretas på bekostning av virksomhetens eksistens, så vil det kunne anses som uforholdsmessig byrdefullt.

På bakgrunn av dette mener ombudet at det på nåværende tidspunkt vil være uforholdsmessig byrdefullt for virksomheten å universelt utforme sine lokaler.

Ombudet vil imidlertid påpeke at dette ikke betyr at virksomheten kan unnlate å gjøre noe som helst. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for flest mulig. Ombudet har i sin praksis slått fast at verken sideinnganger eller trappeheis er å anse som universell utforming. Imidlertid vil en plattformheis være den nest beste løsningen for å sikre tilgjengelighet for personer i rullestol. Ombudet oppfordrer derfor virksomheten til snarest mulig å prioritere

installering av plattformheis i sin fremtidige planlegging av tiltak for å sikre bedre tilgjengelighet.

I mellomtiden er det viktig at virksomheten tilrettelegger sideinngangen, for eksempel med en mindre bratt rampe og elektrisk døråpner, oppgradere heis og gangen slik at den fremstår som en verdig, fungerende og tilgjengelig inngang.

I forbindelse med virksomhetens anførsel om manglende informasjon om tilrettelegging, så kan ombudet på forespørsel gi nærmere veiledning om hvilke krav som må være oppfylt for å sikre universell utforming. Virksomheten kan også lese mer om anbefalinger og krav til "Universell utforming av byggverk" i Standard Norges NS 11001-1: 2009.

KONKLUSJON

Ombudet konkluderer med at de påklagede forhold hos Essens Vigdis Dagspa er i strid med kravene til universell utforming, men fordi det på nåværende tidspunkt vil være uforholdsmessig byrdefullt for Essens å sikre universell utforming anses imidlertid ikke disse forholdene som diskriminering.

Virksomheten er uansett forpliktet til å arbeide for best mulig tilgjengelighet til det fysiske miljøet i hovedløsninger rettet mot allmennheten. Ombudet kan ved et senere tidspunkt på nytt vurdere tilgjengelighet til virksomheten og oppfordrer derfor til at virksomheten har med universell utforming i sin videre planlegging.

Ombudet ber om virksomhetens tilbakemelding, innen tre uker fra mottakelsen av dette brevet, på hvordan de vil sikre tilgjengelighet.

28.02.2011

Sunniva Ørstavik
likestillings- og diskrimineringsombud

